

Het Gebruik van Sociale Media door Adolescenten en de Kwaliteit van de Ouder-Adolescent Relatie

Concept Masterthesis
Universiteit Utrecht
Masteropleiding Pedagogische Wetenschappen
Masterprogramma Orthopedagogiek

Naam: C.A. Rebel

Studentnummer: 3976769

Begeleidster: Helen Vossen

Tweede beoordelaar: Joyce Endendijk

Datum: 02-06-2016

Samenvatting

In de huidige studie is onder Nederlandse adolescenten de relatie tussen sociale media en de kwaliteit van de ouder-adolescent relatie onderzocht. Hierbij zijn twee vormen van sociale media onderzocht, namelijk online communicatie met vrienden en online communicatie met ouders. Adolescenten ($n = 440$) van 12 tot 19 jaar oud hebben vragenlijsten ingevuld over het gebruik van online communicatie met vrienden en ouders en de relatie met hun ouders. In tegenstelling tot eerder onderzoek, is in de huidige studie geen relatie gevonden tussen online communicatie door adolescenten met vrienden en de kwaliteit van de ouder-adolescent relatie. Wel kwam er een positieve relatie naar voren tussen online communicatie met ouders en de kwaliteit van de ouder-adolescent relatie, wat overeenkomt met eerdere onderzoeken.

Trefwoorden: adolescentie, sociale media, online communicatie, vrienden, ouders, ouder-adolescent relatie

Abstract

This study examined the relationship between the use of social media and the quality of the parent-adolescent relationship among Dutch adolescents. Two forms of social media were tested: adolescent online communication with friends and online communication with parents. Adolescents ($n = 440$) aged 12 to 19 filled out questionnaires about their use of online communication with friends and parents and their relationship with their parents. Unlike previous research, results showed no relationship between adolescent online communication with friends and the quality of the parent-adolescent relationship. As expected, results showed a positive relationship between adolescent online communication with parents and the quality of the parent-adolescent relationship.

Keywords: adolescence, social media, online communication, friends, parents, parent-adolescent relationship

Het Gebruik van Sociale Media door Adolescenten en de Kwaliteit van de Ouder-Adolescent Relatie

Sociale media worden in de huidige samenleving veel gebruikt door de Nederlandse adolescent. Zo blijkt uit een onderzoeksrapport dat 94 tot 97% van de Nederlandse jongeren, die tussen de 15 en 18 jaar oud zijn, gebruik maakt van sociale media. Hiervan maakt een merendeel, namelijk 78%, gebruik van Facebook en YouTube (Turpijn, Kneefel, & Van der Veer, 2015). Uit onderzoek blijkt dat sociale mediagebruik gerelateerd kan zijn aan verschillende soorten problematiek bij adolescenten. Een van deze problemen is een laag zelfbeeld. Zo wordt populariteit hedendaags gemeten door het aantal vrienden of 'likes' op een sociale netwerksite, maar wordt er ook gepest via sociale media wat het zelfbeeld van de adolescent kan aantasten (Cookingham & Ryan, 2015). Daarnaast kan het gebruik van sociale media gerelateerd zijn aan riskant gedrag. Zo blijkt uit onderzoek dat wanneer adolescenten vaker worden blootgesteld aan foto's op sociale netwerksites van feesten en alcohol, zij meer kans hebben op het gebruik van alcohol of roken (Cookingham & Ryan, 2015).

Naast dat het gebruik van sociale media gerelateerd is aan de ontwikkeling van de adolescent kan het ook gerelateerd zijn aan de kwaliteit van relaties binnen het gezin. Zo is gebleken dat, wanneer sociale media gebruikt worden om tijd door te brengen met het gezin, sociale media positief gerelateerd zijn aan de kwaliteit van relaties binnen het gezin (Coyne, Padilla-Walker, Fraser, Fellows, & Day, 2014b). Sociale media worden dan onder andere gebruikt voor het onderhouden van een emotionele band tussen de gezinsleden. Echter, uit ander onderzoek blijkt dat sociale mediagebruik door de adolescent negatief gerelateerd is aan de kwaliteit van gezinsrelaties, wanneer sociale media gebruikt worden voor andere doeleinden dan om tijd door te brengen met het gezin. Adolescenten kunnen sociale media gebruiken om zich af te zonderen van hun ouders en hebben minder tijd om deel te nemen aan gezamenlijke familieactiviteiten (Coyne, Padilla-Walker, Day, Harper, & Stockdale, 2014a).

Een van de relaties binnen het gezin is de ouder-adolescent relatie, waarbij een goede kwaliteit van deze relatie zich kenmerkt door gehechtheid, gezelschap en intimiteit. Dit houdt in dat ouders responsief zijn wat betreft de behoeftes van de adolescent, dat ouders en de adolescent elkaar steunen en dat ouders en de adolescent samen momenten hebben waarin warmte en liefde worden gedeeld (Harach & Kuczynski, 2005; Padilla-Walker, Coyne, & Fraser, 2012). De ouder-adolescent relatie is belangrijk voor het welzijn van de adolescent. Zo is uit onderzoek gebleken dat conflicten en een lage kwaliteit van communicatie tussen de ouder en adolescent een negatieve invloed heeft op de sociaal-emotionele ontwikkeling van deze adolescent in de volwassenheid (Overbeek, Stattin, Vermulst, Ha, & Engels, 2007).

Wanneer daarnaast de steun van ouders ontbreekt en er veel sprake is van conflicten tussen de ouder en adolescent, verhoogt dit de kans op depressieve symptomen bij de adolescent (Kim, Thompson, Walsh, & Schepp, 2015).

Sociale media worden door adolescenten veelal gebruikt als communicatiemiddel. Het huidige onderzoek zal zich dan ook richten op de relatie tussen online communicatie door adolescenten en de kwaliteit van de ouder-adolescent relatie. Er is weinig onderzoek dat zich richt op online communicatie en de ouder-kind relatie. Bestaand onderzoek richt zich voornamelijk op adolescenten buiten Nederland in tegenstelling tot het huidige onderzoek, dat zich richt op Nederlandse adolescenten. In het huidige onderzoek wordt gekeken of de resultaten die worden gevonden in het buitenland ook te repliceren zijn in Nederland. Het is belangrijk om de relatie tussen online communicatie door adolescenten en de kwaliteit van de ouder-adolescent relatie in Nederland goed in kaart te brengen, omdat sociale media steeds meer geïntegreerd zijn in het leven van de Nederlandse adolescent. Online communicatie vindt vaak plaats met vrienden, maar er wordt door adolescenten ook steeds meer online gecommuniceerd met ouders (Ramsey, Gentzler, Morey, Oberhauser, & Westerman, 2013). Wanneer meer inzicht is verkregen in de relatie tussen deze vormen van online communicatie door adolescenten en de kwaliteit van de ouder-adolescent relatie, kunnen ouders handvatten krijgen om bepaalde vormen van online communicatie in bedwang te houden en om sommige vormen juist te stimuleren.

Online communicatie in de adolescentieperiode

Het gebruik van online communicatie is hedendaags zeer populair onder adolescenten en verschilt op een aantal gebieden van offline communicatie. Een aannemelijke verklaring voor het feit dat online communicatie zo aantrekkelijk is voor adolescenten, is dat online communicatie ervoor zorgt dat adolescenten meer controle hebben over hoe zij zichzelf presenteren of wat zij over zichzelf onthullen. Deze controle creëert een gevoel van veiligheid. Adolescenten voelen zich vrijer in interpersoonlijke interacties op het internet dan wanneer er sprake is van persoonlijke, offline communicatie. Dit is vooral het geval bij adolescenten die zeer verlegen zijn in situaties waarbij er offline wordt gecommuniceerd (Valkenburg & Peter, 2011).

Er bestaan drie kenmerken die online communicatie aantrekkelijk maken en die zorgen voor de controle over zelfpresentatie en zelfonthulling, namelijk anonimiteit, asynchronisatie en toegankelijkheid (Valkenburg & Peter, 2011). Anonimiteit kan er voor zorgen dat adolescenten zich minder zorgen hoeven te maken over hun fysieke verschijning. Dit maakt het makkelijk voor hen om dingen over zichzelf te vertellen en om zichzelf te presenteren,

wat hun kansen vergroot op sociale acceptatie. In tegenstelling tot offline communicatie zijn daarnaast de meeste vormen van online communicatie asynchroon, wat betekent dat adolescenten hun berichten na kunnen lezen en kunnen veranderen voordat het verstuurd wordt. Doordat zij zorgvuldig na kunnen denken over het toevoegen of weglaten van informatie, optimaliseren zij de informatie die zij onthullen en de manier waarop zij zichzelf presenteren. Tot slot kunnen adolescenten via het internet makkelijk andere personen benaderen, bijvoorbeeld via een sociale netwerksite. Het maakt het voor adolescenten toegankelijker om met leeftijdsgenoten te interacteren die zij lange tijd niet hebben gezien of die zij minder makkelijk persoonlijk kunnen ontmoeten.

Online communicatie en de ouder-adolescent relatie

Er zijn verschillende hypothesen over de invloed van online communicatie op sociale relaties, welke met name gaan over de invloed van online communicatie op vriendschappen. Zo stelt de *displacement* hypothese dat het internet adolescenten motiveert om online contacten te vormen met vreemden in plaats van bestaande relaties met offline vrienden te onderhouden (Valkenburg & Peter, 2007). Online communicatie door adolescenten met vreemden zou de tijd met bestaande offline vrienden hierdoor vervangen, wat de kwaliteit van deze vriendschappen doet verminderen. Hoewel deze hypothese geformuleerd is voor vriendschappen, kan deze hypothese ook worden toegepast op de ouder-adolescent relatie. Uit verschillende cross-sectionele studies blijkt namelijk dat hoe meer tijd adolescenten doorbrengen op het internet om te communiceren met vrienden, hoe minder tijd zij doorbrengen met hun ouders (Lee, 2009; Lee & Chae, 2007). In een longitudinale studie is daarnaast onderzocht wat voor impact communicatie via het internet met online vrienden heeft op het sociale leven van adolescenten. Uit deze studie blijkt dat deze vorm van communicatie geassocieerd is met een vermindering van communicatie met gezinsleden (Kraut et al., 1998). Echter, bovenstaande studies zijn niet recent waardoor de mogelijkheid bestaat dat bovenstaande resultaten niet meer gelden in de huidige tijd. De adolescentieperiode is een periode waarin adolescenten sowieso meer tijd doorbrengen met vrienden en minder tijd met ouders. Dit proces wordt versterkt door online communicatie met vrienden, wat de kwaliteit van de ouder-adolescent relatie doet verzwakken (Goodman-Deane, Mieczakowski, Johnson, Goldhaber, & Clarkson, 2016; Punamaki, Wallenius, Holto, Nygard, & Rimpela, 2009; Subrahmanyam & Greenfield, 2008).

Echter, online communicatie is niet altijd gerelateerd aan een lagere kwaliteit van de ouder-adolescent relatie. Online communicatie zorgt er namelijk ook voor dat familieleden met elkaar in contact kunnen blijven (Howard, Rainie, & Jones, 2001). Dit sluit aan bij de

volgende hypothese over de invloed van online communicatie op sociale relaties, namelijk de stimulatie hypothese. Deze stelt dat adolescenten veel online communiceren met hun offline vrienden door nieuwe technologieën zoals het gebruik van smartphones. Online communicatie vervangt de tijd met vrienden niet volgens deze hypothese en versterkt juist de kwaliteit van de vriendschappen (Valkenburg & Peter, 2007). Net als de displacement hypothese is de stimulatie hypothese geformuleerd voor vrienden, maar kan ook deze worden toegepast op de tijd die adolescenten doorbrengen op het internet en de kwaliteit van de relatie met hun ouders. Zo is uit onderzoek gebleken dat online communicatie tussen adolescenten en hun ouders via sociale netwerksites deel wordt van de interacties binnen het gezin en dat dit gerelateerd is aan een sterkere band onderling (Coyne et al., 2014a). Ouders en adolescenten kunnen online positieve berichtjes naar elkaar sturen, wat zorgt voor een sterker gevoel van verbondenheid tussen adolescenten en hun ouders (Coyne et al., 2014b). Ook online communicatie door het sturen van een berichtje via de telefoon tussen ouders en de adolescent blijkt een positief effect te hebben op de ouder-adolescent relatie (Padilla-Walker et al., 2012).

Wat betreft vriendschappen is er meer evidentie gevonden voor de stimulatie hypothese dan voor de displacement hypothese. Het bewijs dat is gevonden voor de displacement hypothese, was in de beginperiode van het internet (Valkenburg & Peter, 2011). In deze tijd hadden nog maar weinig mensen toegang tot het internet, waardoor het moeilijk was om offline vriendschappen ook online te onderhouden. De laatste jaren heeft echter de meerderheid van de adolescenten in de westerse landen toegang tot het internet. Nieuwe technologieën, zoals de smartphone, moedigen adolescenten aan om online te communiceren met offline vrienden, waardoor er geen duidelijke scheiding meer bestaat tussen online en offline contacten bij adolescenten. Doordat adolescenten in deze tijd meer kansen hebben om hun offline contacten via het internet te onderhouden, lijkt een negatief effect van online communicatie op de kwaliteit van vriendschappen minder waarschijnlijk. Hierdoor is de displacement hypothese minder relevant geworden (Reich, Subrahmanyam, & Espinoza, 2012; Tzavela et al., 2015; Valkenburg & Peter, 2007; Valkenburg & Peter, 2011). Van ouders weten we echter dat zij minder gebruik maken van de nieuwe technologieën waarmee online communicatie mogelijk is. Zo blijkt uit een onderzoeksrapport dat jongeren meer gebruik maken van mobiele apparaten dan ouders (Engels, Petric, Vos, & De Haan, 2014). Waar bij adolescenten de scheiding tussen online en offline contacten met vrienden niet meer duidelijk aanwezig is en de displacement hypothese hierdoor niet meer relevant lijkt te zijn, lijkt er met ouders minder overlap te zijn tussen online en offline contacten.

De huidige studie

Het doel van het huidige onderzoek is om de relatie tussen online communicatie door adolescenten en de kwaliteit van de ouder-adolescent relatie in kaart te brengen. Doordat uit bestaand onderzoek naar voren komt dat deze relatie verschilt voor communicatie met vrienden of communicatie met ouders, wordt in huidig onderzoek gekeken of dit verschil bij Nederlandse adolescenten ook aanwezig is. Op basis van de literatuur worden de volgende resultaten verwacht:

H1: Er is een negatieve relatie tussen online communicatie door adolescenten met vrienden en de kwaliteit van de ouder-adolescent relatie.

H2: Er is een positieve relatie tussen online communicatie door adolescenten met ouders en de kwaliteit van de ouder-adolescent relatie.

Methode

Participanten

De steekproef in het huidige onderzoek bestond uit 440 Nederlandse adolescenten die toestemming hebben gekregen van hun ouders voor deelname aan het onderzoek. De leeftijd van de adolescenten varieerde van 12 tot 19 jaar ($M = 14.86$, $SD = 1.80$). Van de participanten was 52.7% mannelijk en 46.6% vrouwelijk. Van de participanten hadden 423 adolescenten een Nederlandse afkomst.

Meetinstrumenten

Online communicatie. De mate van online communicatie door adolescenten met vrienden is gemeten door te vragen hoe vaak de adolescent berichtjes stuurt naar vrienden via de app of netwerksite die hij het vaakst gebruikt. De mate van online communicatie met ouders is gemeten door de vraag hoe vaak de adolescent berichtjes stuurt naar ouders via deze app of netwerksite. Beide vragen zijn beantwoord op een zes-puntschaal met de volgende antwoordcategorieën: 1=nooit, 2=minder dan 1 keer per dag, 3=1 tot 5 keer per dag, 4=5 tot 10 keer per dag, 5=10 tot 20 keer per dag en 6=meer dan 20 keer per dag.

Kwaliteit van de ouder-adolescent relatie. Om de kwaliteit van de ouder-adolescent relatie te meten wordt gebruik gemaakt van de vragenlijst 'The Network of Relationships – Relationship Quality Version' (NRI-RQV; Buhrmester & Furman, 2008). Dit instrument heeft in totaal 10 schalen, waarbij 5 schalen de positieve kenmerken van de relatie meten en 5 schalen de negatieve kenmerken. In het huidige onderzoek worden 8 schalen gebruikt, waarvan 5 schalen de positieve kenmerken meten en 3 schalen de negatieve kenmerken. In totaal bestaat de vragenlijst uit 24 items over vader en 24 items over moeder. De schalen die in huidig onderzoek zijn meegenomen zijn de schalen Omgang, Onthulling, Tevredenheid,

Conflict, Emotionele Steun, Kritiek, Goedkeuring en Uitsluiting. Deze schalen zijn namelijk het meest relevant wat betreft de definitie van de kwaliteit van de ouder-adolescent relatie die zich kenmerkt door gehechtheid, gezelschap en intimiteit. Om de participanten niet te veel te belasten met de hoeveelheid items die zij moeten beantwoorden, is er voor gekozen om de vragenlijst in te korten door de schalen Dominantie en Druk niet mee te nemen in het huidige onderzoek. Uit eerder onderzoek is tevens gebleken dat de betrouwbaarheid van deze schalen laag is (Kenny, Dooley, & Fitzgerald, 2013). Onder elke schaal vallen drie vragen. Een voorbeeld van een schaal die de positieve kenmerken meet is 'Omgang'. Een voorbeelditem bij deze schaal is: 'Hoe vaak breng je tijd door met deze persoon, waarbij deze tijd als leuk wordt ervaren?' Een van de schalen die de negatieve kenmerken meet is 'Conflict'. Een voorbeelditem hierbij is: 'Hoe vaak worden jij en deze persoon boos op elkaar of hoe vaak komen jullie in ruzies terecht met elkaar?' Op de items kan antwoord worden gegeven door middel van een vijf-puntschaal, variërend van 1=nooit of nauwelijks, 2=zelden, 3=soms, 4=vaak of heel vaak, 5=altijd of extreem vaak. De schaal bevat items over vader en moeder. Om tot een maat te komen waarmee wordt gerekend in de analyses worden allereerst de items die de negatieve kenmerken van de ouder-adolescent relatie meten omgepoold, zodat een hoge score op alle items een goede kwaliteit van de ouder-adolescent relatie betekent. Vervolgens worden de scores op de items over vader en moeder bij elkaar opgeteld, waarvan het gemiddelde wordt berekend. Cronbach's $\alpha = .91$

Covariabele

Een covariabele die van invloed is op de kwaliteit van de ouder-adolescent relatie en waarvoor gecontroleerd moet worden is leeftijd. Tijdens de vroege adolescentie brengen adolescenten meer tijd door met leeftijdsgenoten, waarbij de tijd die zij doorbrengen met hun ouders wordt vervangen (Fuligni, Eccles, Barber, & Clements, 2011). De vroege adolescentie is een periode waarin adolescenten meer afstand nemen van hun ouders. Zowel adolescenten als ouders ervaren in die tijd een mindere hechte band met elkaar. Tijdens de midden en late adolescentie wordt dit minder, waarbij de relatie tussen de adolescent en de ouders wordt hersteld (Fuligni et al., 2011). In het huidige onderzoek wordt gecontroleerd voor het effect van leeftijd op de kwaliteit van de ouder-adolescent relatie.

Procedure

De data werd verkregen door middel van vragenlijsten die bij adolescenten op middelbare scholen werden afgenomen. Deze scholen hebben van te voren medewerking verleend. Door middel van een brief die door de school naar ouders is verstuurd zijn ouders op de hoogte gesteld. In deze brief is het doel en de inhoud van het onderzoek benoemd en is

benadrukt dat alle gegevens anoniem worden behandeld en dat deelname geheel vrijwillig is. Ouders kregen twee weken de tijd om bezwaar te maken. Als zij niet wilden dat hun kind zou deelnemen aan het onderzoek, konden zij een mail terugsturen waarin zij dit aangaven. Voorafgaand aan het onderzoek zijn ook de adolescenten zelf geïnformeerd over de procedure van het onderzoek en hebben zij informed consent gegeven. Tevens mochten de participanten ten allen tijde hun medewerking aan het onderzoek beëindigen. De vragenlijsten zijn in een klaslokaal afgenomen in aanwezigheid van de onderzoeker. De afname duurde ongeveer 30 minuten.

Resultaten

Beschrijvende statistieken en correlaties

Allereerst is een correlatieanalyse uitgevoerd om de samenhang tussen de verschillende variabelen in het huidige onderzoek te onderzoeken. Deze correlaties staan samen met de gemiddelden en standaarddeviaties weergegeven in Tabel 1. De resultaten laten geen significante relatie zien tussen online communicatie door adolescenten met vrienden en de kwaliteit van de ouder-adolescent relatie. Wel laten deze resultaten een significante relatie zien tussen online communicatie met ouders en de kwaliteit van de ouder-adolescent relatie. Dit betekent dat een hoge mate van online communicatie met ouders samenhangt met een betere kwaliteit van de ouder-adolescent relatie. Uit de resultaten van de correlatieanalyse komt verder een positieve relatie naar voren tussen leeftijd en online communicatie met vrienden. Dit betekent dat hoe ouder de adolescent is, hoe meer er online wordt gecommuniceerd met vrienden. Daarnaast wordt een negatieve significante relatie gevonden tussen leeftijd en de kwaliteit van de ouder-adolescent relatie. Dit betekent dat hoe ouder de adolescent is, hoe minder goed de kwaliteit van de ouder-adolescent relatie is. Tot slot wordt een positieve significante relatie gevonden tussen online communicatie met vrienden en online communicatie met ouders. Dit betekent dat een hoge mate van online communicatie door adolescenten met vrienden samenhangt met een hoge mate van online communicatie met ouders.

Tabel 1

Correlaties, Gemiddelden en Standaarddeviaties tussen Leeftijd, Online Communicatie met Vrienden, Online Communicatie met Ouders en de Ouder-Adolescent Relatie

	1	2	3	M	SD
1. Leeftijd				14.86	1.80
2. OC met vrienden	.26**			4.89	1.28
3. OC met ouders	.03	.25**		2.59	.92
4. KOAR	-.18**	-.07	.13**	3.70	.42

Noot. OC = Online Communicatie; KOAR = Kwaliteit Ouder-Adolescent Relatie

** $p < .01$.

Online communicatie door adolescenten en de ouder-adolescent relatie

Door middel van een meervoudige regressieanalyse is onderzocht of er een samenhang bestaat tussen online communicatie door adolescenten met vrienden en met ouders en de kwaliteit van de ouder-adolescent relatie. H1 veronderstelt dat er een negatieve relatie bestaat tussen online communicatie door adolescenten met vrienden en de kwaliteit van de ouder-adolescent relatie. H2 veronderstelt dat er een positieve relatie bestaat tussen online communicatie door adolescenten met ouders en de kwaliteit van de ouder-adolescent relatie. Hierbij is gecontroleerd voor het effect van de onafhankelijke variabele leeftijd op de kwaliteit van de ouder-adolescent relatie. De resultaten van de meervoudige regressieanalyse staan vermeld in Tabel 2.

De verklaarde variantie door het model waarin de onafhankelijke variabelen leeftijd, online communicatie met ouders en online communicatie met vrienden zijn meegenomen, is 6% ($R^2 = .06$). Dit betekent dat 6% van de variantie in de kwaliteit van de ouder-adolescent relatie wordt verklaard door deze drie onafhankelijke variabelen. Dit percentage geeft een zeer zwak verband aan, wat betekent dat er nog andere variabelen zijn die van invloed kunnen zijn op de kwaliteit van de ouder-adolescent relatie. Het regressiemodel blijkt significant te zijn ($F(3,427) = 8.41, p = < .001$).

Uit de resultaten van de regressieanalyse komt geen significante relatie naar voren tussen online communicatie door adolescenten met vrienden en de kwaliteit van de ouder-adolescent relatie. Wel blijkt uit de resultaten dat er een positief verband bestaat tussen online communicatie door adolescenten met ouders en de kwaliteit van de ouder-adolescent relatie. Dit betekent dat een hoge mate van online communicatie met ouders samenhangt met een goede kwaliteit van de ouder-adolescent relatie. Uit de resultaten van de regressieanalyse komt een negatieve significante relatie naar voren tussen leeftijd en de kwaliteit van de ouder-

adolescent relatie. Dit betekent dat hoe ouder de adolescent is, hoe minder de kwaliteit van de ouder-adolescent relatie is. Deze significante relatie laat zien dat leeftijd een belangrijke covariabele is, waarbij het belangrijk is dat er gecontroleerd is voor het effect van deze variabele op de kwaliteit van de ouder-adolescent relatie. Op basis van deze resultaten wordt H1 verworpen en H2 aangenomen.

Tabel 2

Meervoudige Regressieanalyse van de Kwaliteit van de Ouder-Adolescent Relatie, Voorspeld door Leeftijd, Online Communicatie met Vrienden en Online Communicatie met Ouders

Onafhankelijke Variabele	Kwaliteit van de ouder-adolescent relatie			
	B	SE	β	<i>p</i>
Leeftijd	-.04	.01	-.18	< .001
OC met vrienden	-.02	.02	-.06	.26
OC met ouders	.07	.02	.15	< .001
ΔR^2			.06**	

Noot. OC = Online Communicatie; KOAR = Kwaliteit Ouder-Adolescent Relatie

***p* < .01.

Discussie

In het huidige onderzoek is bij Nederlandse adolescenten onderzocht wat de relatie is tussen het gebruik van sociale media en de kwaliteit van de ouder-adolescent relatie. Hierbij is gekeken naar twee soorten sociale mediagebruik, namelijk online communicatie met vrienden en online communicatie met ouders. Het is belangrijk deze relatie goed in kaart te brengen, omdat de sociale media steeds meer geïntegreerd zijn in het leven van de Nederlandse adolescent en omdat de ouder-adolescent relatie belangrijk is voor het welzijn van de adolescent.

Online communicatie met vrienden

Uit de resultaten van het huidige onderzoek komt geen relatie naar voren tussen online communicatie met vrienden en de kwaliteit van de ouder-adolescent relatie. Deze bevinding komt niet overeen met de resultaten uit eerder onderzoek, waaruit is gebleken dat er een negatieve relatie bestaat tussen online communicatie met vrienden en de kwaliteit van de ouder-adolescent relatie (Goodman-Deane et al., 2016; Punamaki et al., 2009; Subrahmanyam & Greenfield, 2008). Deze studie bevestigt dus niet de displacement hypothese (Valkenburg & Peter, 2007). De tijd die adolescenten online doorbrengen met vrienden lijkt de tijd met

ouders niet zodanig te vervangen dat de kwaliteit van de ouder-adolescent relatie wordt aangetast. Een mogelijke verklaring voor deze tegenstrijdigheid is dat adolescenten die veel met vrienden online communiceren ook meer online communiceren met hun ouders. Uit de resultaten van de correlatieanalyse in het huidige onderzoek kwam deze positieve relatie naar voren tussen online communicatie door adolescenten met vrienden en online communicatie met ouders. De tijd met ouders wordt hierdoor niet vervangen door de tijd die adolescenten online doorbrengen met vrienden, waardoor online communicatie met vrienden de kwaliteit van de ouder-adolescent relatie niet aantast.

Online communicatie met ouders

Verder kwam in het huidige onderzoek een positieve relatie naar voren tussen online communicatie met ouders en de kwaliteit van de ouder-adolescent relatie. Deze bevinding komt overeen met de resultaten uit eerder onderzoek en bevestigt hiermee de stimulatie hypothese (Coyne et al., 2014a, 2014b; Howard et al., 2001; Padilla-Walker et al., 2012; Valkenburg & Peter, 2007). Een mogelijke verklaring voor deze positieve relatie is dat gezinsleden door middel van online communicatie met elkaar in contact kunnen blijven en elkaar positieve berichten kunnen sturen (Coyne et al., 2014a, 2014b; Howard et al., 2001). De adolescentieperiode is een periode waarin adolescenten drukker zijn met school, vrienden en andere activiteiten, waarbij media een manier is voor ouders en adolescenten om met elkaar verbonden te blijven. Ouders kunnen door middel van online communicatie betrokken blijven in het leven van de adolescent, zelfs al is de adolescent veel van huis. Dit zal de onderlinge band tussen ouders en de adolescent versterken (Coyne et al., 2014b).

Sterke kanten onderzoek

Het huidige onderzoek kent meerdere sterke kanten. Ten eerste richten de meeste studies zich op sociale media en vriendschappen. Er zijn maar weinig studies die zich richten op sociale media en de kwaliteit van de ouder-kind relatie, waar de huidige studie zich wel op richt. Deze studie maakt zelfs onderscheid tussen sociale mediagebruik met vrienden en ouders. Verder bestaat er een goede verhouding tussen vrouwelijke en mannelijke participanten, waardoor de resultaten gegeneraliseerd kunnen worden naar beide seksen. Deze studie heeft verder bijgedragen aan een beter theoretisch begrip van de kwaliteit van de ouder-adolescent relatie en de rol die sociale media hierbij spelen. De resultaten van de huidige studie kunnen meegenomen worden in het ontwikkelen en verbeteren van methoden om de kwaliteit van de ouder-adolescent relatie te optimaliseren.

Beperkingen en aanbevelingen verder onderzoek

Het huidige onderzoek kent echter ook een aantal beperkingen. Ten eerste bestaat de huidige studie uit cross-sectionele data. Hierdoor kan er niet gesproken worden van een causale relatie tussen online communicatie door adolescenten met ouders en de kwaliteit van de ouder-adolescent relatie. Alhoewel de huidige studie dit niet kan aantonen vanwege de cross-sectionele data, is het waarschijnlijk dat de relatie tussen online communicatie door adolescenten met ouders en de kwaliteit van de ouder-adolescent relatie bidirectioneel is. Gezinsleden die een hechte band hebben met elkaar zullen sociale media gebruiken als een manier om meer tijd met elkaar door te brengen, wat vervolgens de kwaliteit van de gezinsrelaties weer versterkt (Padilla-Walker et al., 2012). De aard van deze relatie moet verder worden onderzocht door middel van longitudinaal onderzoek. Daarnaast bestaat de steekproef voornamelijk uit adolescenten met een Nederlandse afkomst. Hierdoor kunnen de resultaten niet worden gegeneraliseerd naar adolescenten met andere etnische achtergronden. Verwacht wordt dat er verschillen bestaan in de relatie tussen online communicatie door adolescenten en de kwaliteit van de ouder-adolescent relatie voor verschillende etnische groepen. Zo blijkt uit onderzoek dat Israëliëse ouders internet een minder belangrijk deel van de opvoeding vinden dan Amerikaanse ouders (Mesch, 2003). Hierdoor kan verwacht worden dat Israëliëse ouders minder positief staan tegenover online communicatie door hun kinderen. Online communicatie door hun kinderen met vrienden zal de kwaliteit van de ouder-adolescent relatie daarom meer aantasten dan in gezinnen met een westerse achtergrond. Wel wordt verwacht dat de relatie tussen online communicatie met ouders en de kwaliteit van de ouder-adolescent relatie hetzelfde zal zijn voor verschillende etnische achtergronden, omdat adolescenten en ouders, net als in gezinnen met een westerse achtergrond, op deze manier op afstand met elkaar in contact kunnen blijven. In vervolgonderzoek moet gekeken worden naar verschillende etnische groepen. Een andere beperking van de huidige studie is dat de data verzameld is door middel van zelfrapportage. Adolescenten vinden het bij bepaalde vragen soms moeilijk om antwoord te geven wegens schaamte, waardoor het risico bestaat dat zij sociaal-wenselijke antwoorden geven. Dit brengt de validiteit van het onderzoek in gevaar (Brener, Billy, & Grady, 2003). Verder is online communicatie in het huidige onderzoek gemeten door enkel twee items. Echter bestaat online communicatie uit meerdere vormen. Uit onderzoek is gebleken dat de relatie tussen online communicatie door adolescenten en de kwaliteit van de ouder-adolescent relatie verschilt voor verschillende vormen van communicatie. Zo blijkt uit onderzoek dat het communiceren via de telefoon positief gerelateerd is aan de kwaliteit van de ouder-adolescent relatie, vanwege het

krijgen van onmiddellijke feedback en het horen van elkaars stem (Ramsey et al., 2013). Het gebruik van e-mail en sociale netwerksites voor communicatie zijn negatief gerelateerd aan de kwaliteit van de ouder-adolescent relatie (Ramsey et al., 2013). Verder onderzoek moet onderzoeken of de relatie tussen online communicatie door adolescenten en de kwaliteit van de ouder-adolescent relatie verschilt voor verschillende vormen van online communicatie. Hierbij moeten ook de vormen worden meegenomen die gelijk zijn aan communicatie via de telefoon, bijvoorbeeld Face Time en Skype.

Conclusie

In het huidige onderzoek is gekeken naar de rol van het gebruik van sociale media door adolescenten met betrekking tot de kwaliteit van de ouder-adolescent relatie. Hierbij is in het bijzonder gekeken naar online communicatie door adolescenten. De resultaten laten zien dat hoe meer adolescenten online communiceren met ouders, hoe hechter hun onderlinge band is. Tevens laat deze studie zien dat adolescenten die veel online communiceren met vrienden ook veel online communiceren met hun ouders, wat een mogelijke verklaring is voor de bevinding dat online communicatie met vrienden in deze studie niet samenhangt met een lagere kwaliteit van de ouder-adolescent relatie. Deze studie laat zien dat, naast dat het gebruik van sociale media vaak in verband wordt gebracht met negatieve ontwikkelingen, sociale media ook met positieve ontwikkelingen geassocieerd kunnen worden.

Literatuur

- Buhrmester, D., & Furman, W. (2008). *The Network of Relationships Inventory: Relationship Qualities Version*. Unpublished measure, University of Texas at Dallas.
- Brener, N. D., Billy, J. O., & Grady, W. R. (2003). Assessment of factors affecting the validity of self-reported health-risk behavior among adolescents: Evidence from the scientific literature. *Journal of Adolescent Health, 33*, 436-457. doi:10.1016/S1054-139X(03)00052-1
- Cookingham, L. M., & Ryan, G. L. (2015). The impact of social media on the sexual and social wellness of adolescents. *Journal of Pediatric and Adolescent Gynecology, 28*, 2-5. doi:10.1016/j.jpag.2014.03.001
- Coyne, S. M., Padilla-Walker, L. M., Day, R. D., Harper, J., & Stockdale, L. (2014a). A friend request from dear old dad: Associations between parent-child social networking. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking, 17*, 8-13. doi:10.1089/cyber.2012.0623
- Coyne, S. M., Padilla-Walker, L. M., Fraser, A. M., Fellows, K., & Day, R. D. (2014b). "Media time = family time": Positive media use in families with adolescents. *Journal of Adolescent Research, 29*, 663-688. doi:10.1177/0743558414538316
- Engels, N., Petric, I., De Vos, B., & De Haan, J. (2014). Media:tijd 2014. Verkregen van: http://www.mediatijd.nl/images/pdf/MediaTijd_Brochure_WEB.pdf.
- Fulgini, A. J., Eccles, J. S., Barber, B. L., & Clements, P. (2001). Early adolescent peer orientation and adjustment during high school. *Developmental Psychology, 37*, 28-36. doi:10.1037//0012-1649.37.1.28
- Gentzler, A. L., Oberhauser, A. M., Westerman, D., & Nadorff, D. K. (2011). College students' use of electronic communication with parents: Links to loneliness, attachment and relationship quality. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking, 14*, 71-74. doi:10.1089/cyber.2009.0409
- Goodman-Deane, J., Mieczakowski, A., Johnson, D., Goldhaber, T., & Clarkson, P. J. (2016). The impact of communication technologies on life and relationship satisfaction. *Computers in Human Behavior, 57*, 219-229. doi:10.1016/j.chb.2015.11.053
- Howard, P. E. N., Raine, L., & Jones, S. (2001). Days and nights on the internet – The impact of a diffusing technology. *American Behavioral Scientist, 45*, 383-404. Verkregen van: <http://abs.sagepub.com.proxy.library.uu.nl/content/45/3/383.short>

- Kenny, R., Dooley, B., & Fitzgerald, A. (2013). Interpersonal relationships and emotional distress in adolescence. *Journal of Adolescence, 36*, 351-360. doi:10.1016/j.adolescence.2012.12.005
- Kim, J., Thompson, E. A., Walsh, E. M., & Schepp, K. G. (2015). Trajectories of parent adolescent relationship quality among at-risk youth: Parental depression and adolescent developmental outcomes. *Archives of Psychiatric Nursing, 29*, 434-440. doi:10.1016/j.apnu.2015.07.001
- Kraut, R., Patterson, M., Lundmark, V., Kiesler, S., Mukopadhyay, T., & Scherlis, W. (1998). Internet paradox: A social technology that reduces social involvement and psychological well-being? *American Psychologist, 53*, 1017-1031. doi:10.1037//0003-066X.53.9.1017
- Lee, S. J. (2009). Online communication and adolescent social ties: Who benefits more from internet use? *Journal of Computer-Mediated Communication, 14*, 509-531. doi:10.1111/j.1083-6101.2009.01451.x
- Lee, S. J., & Chae, Y. G. (2007). Children's internet use in a family context: Influence on family relationships and parental mediation. *Cyberpsychology & Behavior, 10*, 640-644. doi:10.1089/cpb.2007.9975
- Overbeek, G., Stattin, H., Vermulst, A., Ha, T., & Engels, R. C. M. E. (2007). Parent-child relationships, partner relationships, and emotional adjustment: A birth-to-maturity prospective study. *Developmental Psychology, 43*, 429-437. doi:10.1037/0012-1649.43.2.429
- Padilla-Walker, L. M., Coyne, S. M., & Fraser, M. (2012). Getting a high-speed family connection: Associations between family media use and family connection. *Family Relations, 61*, 426-440. doi:10.1111/j.1741-3729.2012.00710.x
- Punamaki, R. L., Wallenius, M., Holtto, H., Nygard, C. H., & Rimpela, A. (2009). The associations between information and communication technology (ICT) and peer and parent relations in early adolescence. *International Journal of Behavioral Development, 33*, 556-564. doi:10.1177/0165025409343828
- Ramsey, M. A., Gentzler, A. L., Morey, J. N., Oberhauser, A. M., & Westerman, D. (2013). College students' use of communication technology with parents: Comparisons between two cohorts in 2009 and 2011. *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking, 16*, 747-752. doi:10.1089/cyber.2012.0534

- Reich, S. M., Subrahmanyam, K., & Espinoza, G. (2012). Friending, IMing, and hanging out face-to-face overlap in adolescents' online and offline social networks. *Developmental Psychology, 48*, 356-368. doi:10.1037/a0026980
- Subrahmanyam, K., & Greenfield, P. (2008). Online communication and adolescent relationships. *The Future of Children, 18*, 119-146. doi:10.1353/foc.0.0006
- Turpijn, L., Kneefel, S., & Van der Veer, N. (2015). Nationale Social Media onderzoek 2015 | Jongeren. Verkregen van: <http://www.newcom.nl/sm2015-jongeren>
- Tzavela, E. C., Karakitsou, C., Dreier, M., Mavromati, F., Wölfling, K., Halapi, E., . . . Tsitsika, A. K. (2015). Processes discriminating adaptive and maladaptive internet use among European adolescents highly engaged online. *Journal of Adolescence, 40*, 34-47. doi:10.1016/j.adolescence.2014.12.003
- Valkenburg, P. M., & Peter, J. (2007). Online communication and adolescent well-being: Testing the stimulation versus displacement hypothesis. *Journal of Computer Mediated Communication, 12*, 1169-1182. doi:10.1111/j.1083-6101.2007.00368.x
- Valkenburg, P. M., & Peter, J. (2011). Online communication among adolescents: An integrated model of its attraction, opportunities, and risks. *Journal of Adolescent Health, 48*, 121-127. doi:10.1016/j.jadohealth.2010.08.020